

בס"ד

בּוֹרָא מֵאוּרֵי הָאֵשׁ **During Havdalla:**

Benefitting From The Lights and Looking at Our Fingernails

This week's Shiur is generously sponsored by Russell and Nitza Adler in loving memory of Russell's mother, Chana bas Menachem A"H and by David and Bryna Malitzky in loving memory of Chaim Reuven ben Yehuda Leib A"H

Thursday Night Live

Thursday 11/2/23

Congregation Ohr Torah

Rabbi Sariel Malitzky

1) ספר מנהג ישראל תורה

"פניהם" כדי לחצב את המנזה עכ"ל, — כתב בתולדות שמואל מנזה ל"א סוף אות ח' ומה שנוהגין המון עם להשיט האצבעות הלחין זיין זה שכבו זו את הנר לבתי הידים של מלבושיהן לא מנאחי כעת בשום מקום וגם לא ראיחי כן אלל המדקדקין ע"כ, אמנם הגם שאמת שלא נמנא מקור ע"ז אעפ"כ ידוע שגם מדקדקין נהגו כן, וכן ראיחי אלל הרה"צ משיירי כנה"ג מוה"ר שלמה זלמן פרידמאן זלה"ה גאצ"ד דראחוב (בנו של בעל הלקוטי מהרי"ח) ולא הניח כים שלא נטף בתוכו מיין ההבדלה.

Turning off the lights?

2) Radiance of Shabbos page 229

B. Extinguishing the Electric Lights

Some people turn off the electric lights before reciting the *berachah*, since the light that the Havdalah candle produces does not really provide any illumination when the electric lights are on.^[21] However, others do not turn off the electric lights.^[22]

21. כן נהג מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, ובשו"ת עטרת יעקב סי' פז כתב שכן נהגו אצל החפץ חיים.

3) שלמי שבת (הגרשו"א זצ"ל)

כיבוי אור החשמל בשעת ההבדלה

יש לציין כי עקב חשש זה, שנר ההבדלה שבזמנינו אינו עשוי להאיר אלא למצוות הבדלה, יש הנוהגים שבשעה שמברכים ברכת 'מאורי האש' - מכבים את אור החשמל. אמנם רבינו כשבירך 'מאורי האש' בהבדלה, לא כיבו את אור החשמל לט.

Let's take a step back

Benefitting from the fire

Beit Shammai say: One recites the blessing over the candle, then the Grace after Meals blessing, then the blessing over the spices, and finally the blessing of havdala. And Beit Hillel say: The order is candle, spices, Grace after Meals, and havdala. And one does not recite the blessing over the candle until he derives benefit from its light.

4) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נא עמוד ב

בית שמאי אומרים: נר ומזון בשמים והבדלה, ובית הלל אומרים: נר ובשמים מזון והבדלה...ואין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו

5) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נג עמוד ב

ואין מברכין על הנר עד שיאותו. אמר רב יהודה אמר רב: לא יאותו יאותו ממש, אלא: כל שאילו עומד בקרוב ומשתמש לאורה, ואפילו ברחוק מקום...ורבא אמר: יאותו ממש. וכמה? אמר עולא: כדי שיכיר בין איסר לפונדיון; חזקיה אמר: כדי שיכיר בין מלזומא של טבריא למלזומא של צפורי

We learned in the mishna: And one does not recite the blessing over the candle until he derives benefit from its light. Rav Yehuda says that Rav says: Derives benefit does not mean that the one reciting the blessing must actually derive benefit from the light of the candle. Rather, as long as if one were to stand close to the candle he could utilize its light, if he sees it he may recite a blessing over it, even if he is now standing at a distance...Rava said: When the mishna said benefit, it meant that he must actually derive benefit from the light. The Gemara asks: And how adjacent must one be in order to be considered to have derived benefit from the flame? Ulla said: So that he can distinguish between an issar and a pundeyon, two coins of the period. Hizkiya said: So that he can distinguish between a weight used in Tiberias and a weight used in Tzipori, which were slightly different.

6) רש"י מסכת ברכות דף נג עמוד ב ד"ה לא יאותו וד"ה יאותו ממש

שאפילו לא נהנה ממנו מברכין עליו, ומאי עד שיאותו - עד שיהא אורו ראוי ליהנות ממנו לעומדים סמוך לו, ואז מברכים עליו אפילו הרחוקים ממנו, ובלבד שיראוהו
יאותו ממש - עומד בסמוך

7) שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רצח סעיף ד

אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו, דהיינו שיהיה סמוך לו בכדי שיוכל להכיר בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת

8) משנה ברורה סימן רצח ס"ק יג

שיוכל להכיר - וע"כ אם הוא יוצא בברכת הבדלה מאחרים ורוצה לצאת גם בברכת במ"ה יקרב עצמו אצל האש כשיעור זה כדי שיהיה יוכל לצאת גם בברכת בורא מאורי האש

What kind of Beracha is this?

9) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קו עמוד א

אמרי בני רבי חייא: מי שלא הבדיל במוצאי שבת - מבדיל והולך בכל השבת כולו. ועד כמה? - אמר רבי זירא: עד רביעי בשבת...אמר רב יעקב בר אידי: אבל לא על האור

The sons of R' Hiyya say: One who did not recite havdala at the conclusion of Shabbat may recite havdala anytime over the course of the entire week. The Gemara asks: And until when may one still recite havdala? R' Zeira said: Until Wednesday, after which it is no longer considered the same week as the previous Shabbat. Rabbi Ya'akov bar Idi said: However, one who recites havdala during this time period may not recite the blessing over fire. This blessing may be recited only at the conclusion of Shabbat, at the time when fire was originally created.

10) רשב"ם מסכת פסחים דף קו עמוד א

אבל לא על האור. אם לא בריך על הנר בורא מאורי האש במוצ"ש שוב אינו מברך.

11) ספר המכתם

[דף קנ.] אבל לא על האור. פי' משעבר ליל מוצאי השבת כשהוא מבדיל לתשלומין אינו מברך על האור, דאין מברכין על האור אלא במוצאי שבתות ובמוצאי ימים טובים. ויש תימה בזה אמאי יהנה מן הנר בלא ברכה בכל לילה, וכי מי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל שום אחר ויהא ריחו נודף יותר¹⁰¹). דאכתי כשבירך עליו במוצאי שבת שוב אינו זקוק לברך בכל השבוע, שכולה הנאה אחת היא, הואיל ולא היה להנאה הפסק מפני האיסור כמו (השבת) [בשבת] וביום הכפורים. אבל עכשו זה שלא בירך במוצאי שבת אמאי לא יברך עוד בכל אותו שבוע.

Where does it come from?

12) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נד עמוד א

כי הא דאמר רבי בנימין בר יפת, אמר רבי יוחנן: מברכין על האור, בין במוצאי שבת בין במוצאי יום הכפורים. וכן עמא דבר. מיתיבי: אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת, הואיל ותחילת ברייתו הוא. וכיון שרואה - מברך מיד. רבי יהודה אומר: סודרין על הכוס. ואמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יהודה! - לא קשיא; כאן - באור ששבת, כאן - באור היוצא מן העצים ומן האבנים.

Rabbi Binyamin bar Yefet said that Rabbi Yohanan said: One recites the blessing over fire both at the conclusion of Shabbat and at the conclusion of Yom Kippur. And that is how the people act. The Gemara raises an objection: One recites a blessing over fire only at the conclusion of Shabbat and not at the conclusion of Festivals or Yom Kippur, since the conclusion of Shabbat is the time of its original creation. And once he sees it, he recites the blessing immediately. Rabbi Yehuda says: One does not recite the blessing immediately; rather, he waits and arranges and recites the blessings over fire and spices over the cup of wine that accompanies the recitation of havdala. And Rabbi Yohanan said: The halakha is in accordance with the opinion of Rabbi Yehuda. How does Rabbi Yohanan explain the baraita? This is not difficult. Here, where Rabbi Yohanan said that one recites the blessing at the conclusion of Yom Kippur, it is referring to fire that rested on Yom Kippur. There, where R' Yohanan said that the blessing is recited only at the conclusion of Shabbat, it is referring to fire generated from wood and from stones after Shabbat,

13) בראשית רבה (וילנא) פרשה יא סימן ב (פרשת בראשית)

כיון ששקעה החמה במ"ש התחיל החושך ממשמש ובא ונתירא אדם הראשון, שנאמר (תהלים קלט) , ואומר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני, אותו שכתוב בו הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב בא להזדווג לי, מה עשה הקדוש ברוך הוא זימן לו שני רעפים, והקישן זה לזה ויצא מהן אור ובירך עליה, הה"ד (שם /תהלים קל"ט/) ולילה אור בעדני, מה בירך עליה בורא מאורי האש, אתיא כשמואל דאמר שמואל מפני מה מברכין על האור במוצאי שבת מפני שהיא תחלת ברייתה, רב הונא בשם רב ורבי אבהו בשם רבי יוחנן אמר אף מוצאי יום הכפורים מברכין עליו, מפני ששבת האור, כל אותו היום

As the sun set at the conclusion of Shabbat, darkness began approaching, and Adam the first man became afraid, as it is stated: "And I said that darkness will envelop me [yeshufeni]; night for me is light,— that one in whose regard it is written: "He will strike you [yeshufekha] with his head, and you will strike him [teshufenu] with your heel" is now coming to confront me. What did the Holy One blessed be He do? He prepared for him two flint stones and he struck them one against the other. Light emerged from them and he recited a blessing over it. That is what is written: "Night for me is light." What blessing did he recite over it? Who creates the lights of fire. This is in accordance with the opinion of Shmuel, as Shmuel said: Why does one recite a blessing over light at the conclusion of Shabbat? It is because that time was the beginning of its creation. Rav Huna in the name of Rav and Rabbi Abahu in the name of Rabbi Yohanan said: One recites a blessing over it [light] at the conclusion of Yom Kippur, as well, because fire rested all that day.

14) ספר המכתם פסחים דף קו עמוד א

וכי תימא שברכת האור לא נתקנה על ההנאה שלא תיקנו אלא על הנכנסת בגוף, כגון הטעם והריח, אבל על הנאת האור והנאת קול אף על פי שהיא הנאה לא תיקנו עליה ברכה. וזה שמברכין על האור במוצאי שבת אינו אלא מפני שנברא במוצאי שבת. זה אינו, דאם כן אמאי מברכין עליו במוצאי יום הכפורים¹⁰²). אלא ודאי ברכת הנאה היא, והדר קושיין לדוכתיה. לפיכך יש לומר שלא אמרו חכמים אבל לא על האור אלא בזמן שבירך עליו במוצאי שבת בלא כוס כשראה אור¹⁰²). שכן ראוי לעשות, אלא שנהגו לסדרן על הכוס כדי שלא ישכח, ולפיכך כשלא

15) ספר המאורות ברכות דף נג עמוד ב

צריך לבאר האי ברכת הנר מאי היא. אי ברכת הנהנין היא, כל שעתא ושעתא דמתהני ביה לברוך. ואי לא, מאי שנא מוצאי שבת ויום הכפורים משאר יומי. ויש לתרץ דלעולם ברכת הנאה היא⁴³). ולהכי לא מברכין עליה כל יומא, משום דכמאן דלא פסקה הנאתו הוא, דבין בקילה בין ביום צריך לאור, או לאורה או לבישול או לחמם עצמו או שאר צרכיו⁴⁴). אבל במוצאי שבת ויום הכפורים דמי כמאן דפסקה הנאתו, כיון דאתסר ליה כוליה יומא לאדלוקי, ולכך מברך עליה ההיא שעתא. ובאור היוצא מן העצים ומן האבנים כיון דעדיין לא היה בעולם לא מקרי הפסקה, ולכך אין מברכין עליו במוצאי יום הכפורים. וכי תימא נברך על חידושו, איכא למימר כיון דכולי יומא מוציאין אותו בברכת האור של מוצאי שבת פטרוהו.

16) רבנו דוד פסחים

[הואיל ותחלת ברייתו הוא]⁵. ודאי שברכת האור אינה ברכת הנהנין מאחר שאין מברכין אותה בכל שעה ושעה⁸⁰, ועוד שלא מצינו ברכת הנהנין אלא בהנאה שנכנסת לגוף כגון אכילה ושתייה וריח אבל בשאר הנאות שהן חוץ לגוף לא שמענו⁸¹. אלא ברכת השבח הוא שמברכין על בריאת האור כשם שמברכין על הים הגדול ועל שאר מעשה בראשית, וברכת השבח אין מברכין אותה אלא לפרקים, שאין מברכין על הים הגדול אלא כשעמד שלשים יום שלא ראהו⁸². וכן מברכין ברכת השבח כשהוא רואה את הבריות בסדר ברייתן, כמו שאמרו⁸³ הרואה חמה בתקופתה ומזלות כסדרן וכוכבים במסלותם אומ' ברוך עושה בראשית, וזהו כסדר בריאתן שחמה בתקופתה הוא בתחלת המחזור. ולפי' קבעו ברכת האור במוצאי שבת מפני שהיא שעת בריאתו, ואע"פ שאינה דומה ממש לחמה בתקופתה שיש בה חדוש שהיא כסדר בריאתה⁸⁴, מפני שהאור משתמשין בו הרבה קבעו לה ברכה על שעת בריאתה, כדרך שעשו בברכת המאורות כמו (שנפרי) [שנפרש]. וטעם

17) חדושי הריטב"א מסכת פסחים דף נד עמוד א

כתב הרי"ט ז"ל ודאי שברכת האור אינה ברכת הנהנין דאם כן כל שעה שנהנה ממנו היה לו לברך עליו וביין שהוא של אור שיוצא מן העצים או שאינו יוצא, ועוד דהא מסיקנא בפרק אלו דברים (ברכות נ"ג ב') דלא בעינן כל שיאותו ממש אלא כל שיכולין ליהנות ממנו, ועוד שלא מצינו ברכת הנהנין בדבר שהוא חוץ לגופו אלא בדבר שגופו נהנה ממנו כגון אכילה שתייה ורית, אלא שודאי זו ברכת השבת ולפיכך לא תיקנו אותה אלא במוצאי שבת דאיכא תרתי, חדא שהוא דבר המתחדש שהרי בשבת נפסקה הנאתו מעט שאפי' כשהדליקו בע"ש אי אפשר להשתמש בו כדרכו בחול, ועוד שהוא תחילת ברייתו והוי כרואה חמה בתקופתה, ובודאי שמוצאי יום הכפורים אמרו בשמועתינו וכן העלו ההלכה שמברכין עליו ואף על פי שאין הלילה הזה תחלת ברייתו, אלא דכיון דיום הכיפורים נקרא שבתון והוא ג"כ דבר המתחדש לאדם שהרי נפסק הנאתו כמו ביום השבת אמרו לברך עליו, ומ"מ לפי שאינם דומים בטעם אין דיניהם שוים דאילו במוצאי שבת מברכין על האור היוצא מן העצים ומן האבנים לפי שהוא תחילת ברייתו ואילו במוצאי יום הכיפורים אין מברכין אלא על אור שהודלק מבעוד יום ושבת, ואף הגחלת דאתמול והאור שמבערים ממנו אין מברכין, לפי שלא יראה שהלילה תחלת ברייתו

18) רשב"ם מסכת פסחים דף קו עמוד א

כך נ"ל טעם הדבר כדתניא במקום שנהגו אין מברכין בו אלא בליל מוצ"ש הואיל ותחלת ברייתו הוא

When should you look? Before the Beracha or after?

Look and then beracha

19) פרישה אורח חיים סימן רצו

ומסתכל קודם שיברך, אף על גב דכל הברכות מברכין עובר לעשייתן, נראה לי די"ל דדוקא בברכת המצות וברכת הנהנין דמברך השי"ת על שם ההנאה או על המצוה צריך לברך עובר לעשייתן, מה שאין כן ברכה זו שאינה באה על שם הנאתו דהא אין לו הנאה עתה בהסתכלות בצפרנים וכמ"ש (הטור) בסמוך ריש סימן רח"צ וז"ל ועל כן מסתכלים בצפרנים לראות שיוכל ליהנות ממנו ולהכיר בין מטבע למטבע, הרי שכתב שיוכל ליהנות ולא שעתה נהנה ומשום הכי אינו מברך עד אחר שכבר ראה האור שראוי ויוכל ליהנות ממנו.

20) משנה ברורה סימן רצו ס"ק לא

ומברך על ההדס - ומניחו ורואה בצפרנים ומברך בורא מאורי האש ואח"כ מחזיר היין לימינו וגומר ההבדלה

Beracha and then look

21) שו"ת גינת ורדים חלק אורח חיים כלל ג סימן כה

וא"כ כשמתחלת הנאת אור הנר ראוי לברך ברכה זו מיד והויא כעין ברכ' נהנין וכשם שאין נהנים בלא ברכה כך אין ראוי ליהנות מאור הנר בלא ברכה ומה שאמרו אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו לאו למימרא שיהנה תחלה ואח"כ יברך אלא ה"פ שיהיה אור הנר כך כל מאיר ומבהיק וסמוך לו עד שיכיר בין מטבע למטבע

22) קיצור שולחן ערוך סימן צו סעיף ט

ונוהגין שלאחר בורא מאורי האש מסתכלין בצפרנים, ויש לראות בצפרני יד ימין, גם נוהגין להסתכל בכף יד ימין ויש לכפוף ארבע האצבעות על האגודל לתוך כף היד, ומסתכל בצפרנים ובכף היד בבת אחת ואחר כך פושט את האצבעות ומסתכל בצפרנים מאחוריהם

23) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן ט

ט. אם יש להסתכל בצפרניים קודם ברכת בורא מאורי האש, משום דהוויא ברכת השבח

העיקר בברכת מאורי האש כמנהג העולם, לברך תחלה ואח"כ להסתכל בצפרניים. ומפורש כן בסידור הריעב"ץ ובסדור הגר"א. והטעם דאפילו שאינו ברכת הנהנין, כיוון דעכ"פ תנן בברכות דף נ"א ע"ב אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו, ופרש"י שיהיו נהנים ממנו, הוא כברכה גם על ההנאה, שצריך שתהא הברכה לפני ההנאה. משום דהלכה כרבא דאמר בדף נ"ג ע"ב יאותו ממש, וכעולא וחזקיה שצריך הנאה גדולה, עיין בדה"ח אות כ', ולא שהוא מידה על גודל האור ושיעור הקורבה להאור. ותמוה מאד מה שהמ"ב בסימן רצ"ו ס"ק ל"א, כתב ורואה הצפרניים ומברך בורא מאורי האש, דלא כהגר"א ודלא כהריעב"ץ. ואף שאיתא כן בפמ"ג סימן רצ"ח במש"ז סק"ב, הא כתב זה רק לטעם הש"ל שהביא הט"ז, ולא משמע כלל שפוסק הכי. ואדרבה משמע שהוא חידוש לטעם זה, ולא לדינא, מדלא כתב הפמ"ג ולכן כיוון שהביא הט"ז טעם הש"ל יש לברך אחר שכבר נהנה. אבל אף אם היה המ"ב סובר שהפמ"ג סובר כן להלכה, נמי לא הי"ל לפסוק כן, שהוא נגד דעת הגר"א ודעת הריעב"ץ, וצע"ג. עכ"פ המנהג שלנו לברך תחילה ואח"כ להסתכל בצפרניים, הוא כפי הדין

Middle approach

24) לקט יושר חלק א (אורח חיים) עמוד נו ענין ב

כשהתחיל הברכה [ממאורי] האש ראה בצפורן של יד שמאל עד שבא למלך העולם. ואח"כ לקח הכוס ביד שמאלו, ומסתכל בצפורן של יד ימינו עד שסיים הברכה, [וחזר ולקח הכוס ביד ימין ומבדיל]

25) קובץ הלכות שבת חלק א עמוד תשנ"ז

ונחלקו האחרונים אם צריך להסתכל בהם קודם הברכה או לאחריו, ויש נוהגין להסתכל בשעת הברכה^{כט}.

ובספר לקט יושר (מוצ"ש סעי' 1) כתב בזה"ל "וכשהתחיל הברכה ממאורי האש ראה בצפורן של יד שמאל עד שבא למלך העולם, ואח"כ לקח הכוס ביד שמאל ומסתכל בצפורן של יד ימינו עד שסיים הברכה, וחזר ולקח הכוס ביד ימין ומבדיל" ע"כ, הרי שהסתכל התה"ד בצפרניים בשעת ברכה ממש, ואמר מו"ר שליט"א שכן הוא נוהג, ולמעשה אין בזה קפידא, עכ"ד.

26 רא"ש מסכת ברכות פרק ח סימן ג

אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו וכמה עולא אמר כדי שיכיר בין איסר לפונדיון וחזקיה אמר כדי שיכיר בין מלזומא של טבריא למלזומא של צפורי לכך נהגו להסתכל בצפרנים בשעה שמברכין על הנר להראות שיכול ליהנות ממנו ולהכיר בין מטבע למטבע כמו שמכיר בין צפורן לבשר

27 הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ברכות דף נג עמוד ב

ואף מה שנוהגים להסתכל בצפרנים ולהבחין אם ניכר לאורה הציפורנים מן הבשר אי"ז אלא הידור בעלמא כמו שכתב הרא"ש, שהרי אי"צ שיהנה מאורה, אלא כמו שביארנו שיאותו לאורה הוא גדר בסמיכות מקום שצריך לעמוד ליד הנר

But why the fingernails?

28 רבינו יונה מסכת ברכות דף לט עמוד א

ועל זה סמכו העולם להסתכל בצפרנים בשעה שמברכין על הנר להראות שכבר יכול ליהנות ממנו ולהכיר בין מטבע למטבע ומה שנוהגין להסתכל בצפרנים יותר משאר הדברים מפני שהם בגופו ומזומנים אליו יותר וי"א מפני שגדלים והגידול הוא סימן ברכה נהגו להסתכל בהם לסימן טוב בהכנסת השבוע

#1

#2

29 בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף נג עמוד ב

ובתשובת קדמונים מצינו הטעם מפני שהם דברים שהגדול מצוי בהם ולסימן טוב עושין כן ובשם מדרשות שמענו שקודם שחטא אדם הראשון היה כל עורו דומה לצפורן וכשחטא הפשיטו ממנו ולא השאיר לו ממנו אלא בראשי אצבעותיו וכשנברא האור במוצאי שבת נסתכל בו וראה שנשאר לו ממנו ושמוח ומתוך כך נהגו להסתכל בצפורן ויש בזה הערה למבינים

#3

30 פרקי דרבי אליעזר פרק יד

מָה הָיָה לְבוּשׁוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן, עוֹר שֶׁל צִפְרָן וְעֵנָן כְּבוֹד מְכֻסָּה עָלָיו, כִּינּוֹן שְׂאֵבֶל מְפֹרָת הָאֵילָן נִפְשֵׁט עוֹר צִפְרָן מְעָלָיו, וְרָאָה עֲצָמוֹ עָרִם וְנִסְתַּלַּק עֵנָן הַכְּבוֹד מֵעָלָיו

Palm of the hand

31 טור אורח חיים הלכות שבת סימן רצח

ונהגו הראשונים להביט בשרטוטי הכפים עד שיכיר ביניהן מפני שהן מצויות ושמענו מזקנים שאומרים שיש בשרטוטי פסת היד סי' להתברך בו ועוד מנהג אצלנו להביט בצפרנים ואומרים מפני שהן פרות ורבות לעולם

32 משנה ברורה סימן רצח ס"ק ט

הטעם דהא בעינן שיוכל להכיר לאורו בין מטבע למטבע וכדלקמיה ולכך נוהגים להסתכל בצפרנים לראות אם יוכל ליהנות לאורו ולהכיר בין מטבע למטבע כמו שמכיר בין צפורן לבשר ועוד שהצפרנים הן סימן ברכה שהן פרות ורבות לעולם וגם מסתכלים בכפות ידיים שיש בשרטוטי היד סימן להתברך בו

33) בשבילי נברא העולם

כתבו המקובלים ונעשה למנהג ישראל שבכל פעם הן ביציאתו הן בכניסתו, יניח ידו על המזוזה וינשקה. יש לבאר שעומק הכוונה במנהג זה היא להזכיר יהודי על יחידיותו. שבכף ובאצבעות היד ניכרת היחידיות הנפלאה של אדם. כי כל אחד יש לו שרטוט מיוחד אחד במינו שלא נמצא אצל שום אדם אחר, והוא מעיד על שליחותו המיוחדת. ואם תקשה למה יחידיות של אדם מתגלה דוקא על אבר היד הנה יתבאר הטעם על פי דברי המהר"ל שכתב כי הידים תחילת האדם. שכשאדם זוקף ידיו כלפי מעלה הרי הם למעלה מראשו ונמצא שהם תחילת האדם. ולכן כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם (סוטה ד:). שהכל נמשך אחר ההתחלה והפוגם בהתחלה מגיע לכלל העדר שאם אין התחלה אין כלום ע"כ. ולכן השריטות של אדם

המורות על יחידיותו נקבעות דוקא בתחילת האדם שהכל הולך אחר ההתחלה ומורה יחידיותו בכל אבריו. ומשום שהלכה משה מסיני היא שהמזוזה צריכה שירטוט, לכן כוונת שימת הכף והאצבעות על המזוזה היא לדבק את השירטוט שעל כפיו להשירטוט שעל המזוזה.

אבל העמקה נוספת יש כאן במנהג זה. והוא לעורר את עצמינו שהאופן של קבלת עומ"ש ומצוות צריך להיות דוקא בצורת שירטוט שעל כף כל יחיד ויחיד דהיינו כעבודת ג'נערעל שהוא אחד ומיוחד בצבא ה'. שדוקא באופן זה תקנו חכמינו לקבל עומ"ש פעמים בכל יום בקריאת שמע בכסוי העינים ע"י הכף ואצבעות היד דהיינו עם השרטוט.

Which hands

Right hand

34) שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רצח סעיף ג – ד

נוהגים להסתכל בכפות הידים ובצפרנים. הגה: ויש לראות בצפרני יד ימין ולאחוז הכוס ביד שמאל, ויש לכפוף האצבעות לתוך היד שאז רואה הצפרנים עם הכפות בבת אחת ולא יראה פני האצבעות שבפנים

35) דברי חמודות מסכת ברכות פרק ח סימן ג ד"ה (כב) לכך

וכתב רמ"א ז"ל בשם הזוהר פ' בראשית ופ' ויקהל שיש לראות בצפרני יד ימין ולאחוז הכוס ביד שמאל ויש לכפוף האצבעות לתוך היד שאז רואה הצפרנים עם הכפות בבת אחת ולא יראה פני האצבעות שבפנים ע"כ וטעמי הדברים מתבארים שם בזוהר ע"ד הקבלה ואין לנו עסק בנסתרות ובשבולי הלקט כתב תחלה מכניס אצבעותיו לתוך ידיו ומחשיך תחתיהן ואח"כ פושטן והנה אור במקום חושך ומברך שכבר הוא נאות מן האור ע"כ

36) ערוך השולחן אורח חיים סימן רצח סעיף ח

והאגודל כופפין לתוך היד שלא יתראה חוצה והמנהג לכפוף האצבעות לתוך היד כמ"ש ואח"כ פושטין אותן ורואין מאחוריהן [מג"א סק"ה] ומנהגי ישראל תורה ומיוסד ע"פ הזוהר ונראה דרך ביד הימין יעשה כל אלה ולא בהשמאלית [וכ"כ בפע"ח שם ובמ"ח ובש"ת]

37) לקט יושר חלק א (אורח חיים) עמוד נז ענין ב

כשהתחיל הברכה ממאורי האש ראה בצפורן של יד שמאל עד שבא למלך העולם. ואח"כ לקח הכוס ביד שמאלו, ומסתכל בצפורן של יד ימינו עד שסיים הברכה, [וחזר ולקח הכוס ביד ימין ומבדיל]

38) קובץ הלכות

ואמנם בלקט יושר (הל' מוצ"ש סעי' ו) איתא "וכשהתחיל הברכה ממאורי האש ראה בצפורן של יד שמאל עד שבא למלך העולם, ואח"כ לקח הכוס ביד שמאל, ומסתכל בצפורן של יד ימינו עד שסיים הברכה, וחזר ולקח הכוס ביד ימין ומבדיל" ע"כ, ואמר מו"ר שליט"א שכן הוא נוהג.